

**II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)**

**ДЕГУМАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ПАРАДИГМИ
У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Ковтун Н. М., *док. філос. н., доцент;*
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

В умовах посилення процесів соціальної транзитивності жодна з країн світу не зможе уникнути наслідків прийдешньої глобальної економічної і геополітичної кризи, пов'язаної з результатами четвертої технологічної революції. Кардинальні зміни в розвитку людської цивілізації збігаються зі стрімким поширенням інноваційних технологій, становленням глобальних інформаційних мереж, які чинять вирішальний вплив на функціонування індивідуальної й суспільної свідомості. Однак розвиток інформаційних технологій та їх поширення у різних сферах соціальної буттєвості не стільки призвів до зростання рівня людської свободи, скільки перетворив людину на об'єкт ще більших політичних, релігійних та економічних маніпуляцій. Практично в епіцентрі глобальної геополітичної та економічної кризи перебуває й українська держава. У контексті цього значної актуальності набуває проблема аналізу тенденцій розвитку науки в ситуації зростання інтенсивності інформаційних комунікацій.

Зауважимо, що на поч. ХХІ ст. людство в черговий раз опинилося в ситуації загрози дегуманізації й дегуманітаризації освітньої і наукової сфери. Все більше зростають заклики на рівні транснаціональних і навіть державних інституцій щодо необхідності продукування розвитку насамперед прикладних технічних наукових дисциплін і «закономірного» скорочення видатків на гуманітарні дисципліни.

Це відбувається на фоні певної зневіри у розвитку прикладної науки у попередній період розвитку. Розчарування пов'язане з тим, що більшість футурологічних прогнозів 60-70-х років ХХ ст. про технологічні інновації майбутнього (польоти в космос, освоєння інших планет, винайдення революційних джерел енергії, атомні холодильники й автомобілі та ін.) так і виявилися нездійсненими. Натомість відбувся радикальний технологічний прорив у системі комунікацій - Інтернеті, соціальних мережах, смартфонах та ін. За твердженням українського дослідника С. Дацюка, чи не єдиним поясненням цього факту є підсвідоме прагнення людства досягнути не енергетичного достатку, а подолати основне джерело будь-яких воєн - побороти роз'єднаність людства і нерівномірність доступу до інформації. Відтак радикальний прорив у розвитку телекомунікацій стався тому, що людство підсвідомо прагнуло порозумітися і об'єднатися [2]. Подібна інформаційна консолідація стала закономірним продовженням універсалістських тенденцій у консолідації людської цивілізації в економічній, політичній, культурній та релігійній площинах, що посилювалися в середині ХХ ст. Щоправда становлення глобального інформаційного простору може мати й деструктивні наслідки, пов'язані зі стрімким поширенням неправдивої, оманливої і пропагандистської інформації.

Дегуманізація світоглядної сфери розвитку соціуму стала вже загальносвітовою тенденцією. «Процес дегуманізації має свідомий характер, він підтримується державами і корпораціями, олігархами і корумпованими політиками. Гуманітарні інтелектуали неспроможні самотужки опиратися цьому

Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку

процесу» [2]. Безпосереднім наслідком дегуманізації світу стало наростання насильства й агресії в ньому. Зростання рівня насильства у світі прямо пов'язується С. Дацюком з країнами, які впадають в архаїзацію, використовуючи механізм масового ресентименту (перекладання на інших своїх невдач, недоліків та проблем) у формі свідомого масового поширення агресії й конструювання образу «ворога» як носія й ініціатора цих проблем. Така політика у підсумку поставила світ перед реальною загрозою Великої Війни [2]. У неї вже є безпосередні ініціатори - країни, які програли технологічну конкуренцію у процесі глобалізації.

Технологічну конкуренцію програли не лише окремі держави, у соціально-економічному житті постіндустріального суспільства зайвими виявилися як застарілі фабрики, заводи і міста (Детройт, Клермонт, Ордос, Сан Жі, Фамагуста, Хуейчжоу), так і цілі соціальні верстви прекаріотів. Внаслідок «четвертої технологічної революції» прекаріотами стали не тільки звільнені робітники заводів і фабрик, а й значна частина представників сфер освіти і культури.

Означені тенденції уповні простежуються і в сучасному українському суспільстві. Навіть в умовах неймовірного ідеологічного й інформаційного протистояння з Росією новітні українські «реформатори» у вищій школі вихолостили зміст і скоротили до мінімуму обсяг викладання дисциплін гуманітарного циклу - історії України, філософії, політології, соціології, релігієзнавства, культурології та ін. Фактично сфера освіти і науки виявилася чи не єдиним в Україні джерелом, за рахунок якого провладні еліти вирішили проводити модернізацію.

Складається враження, що сучасний олігархічний режим поставив собі за мету звести нанівець освітній рівень громадян. При цьому за останні десятиліття громадяни України неодноразово (2001, 2004-2005, 2013-2014 рр.) виявляли високий ступінь соціальної активності у боротьбі за розбудову суспільства соціальної справедливості. Натомість провладні еліти ні в економічній, ні в інтелектуальній, ні в морально-етичній площині не спромоглися на адекватну відповідь на жорсткі внутрішні та зовнішні запити, які постали перед Україною.

Поглиблення процесів дегуманізації і дегуманітаризації наукової і освітньої сфери сучасності зумовлюється різними типами чинників. До найголовніших з них С. Дацюк відносить наступні: по-перше, науково-технологічні інновації значно більш корпоратизовані, віддалені від держави і від громади, а відтак більш ресурсно забезпечені; по-друге науково-технологічні інновації продукуються стараннями вузького кола вчених та інженерів і мають швидкі очевидні результати у формі технологій, що підвищують якість життя, натомість соціальні технології завжди мають віддалені результати, які важко сприймаються в суспільстві через неочевидну корисність та потрібність; по-третє, більшість гуманітаріїв зазвичай заангажовані через пропаганду та участь у політичних проектах, іншими словами соціально корумповані; по-четверте, громада погано розуміється в науці й технологіях, а щодо гуманітарних питань завжди існує стійка суспільна думка, набір соціальних шаблонів, упереджень і міфів; по-п'яте, гуманітарії-новатори завжди маргінальні - їм не дають лабораторій та інвестицій, як представникам природничих дисциплін чи інженерам-технологам; по-шосте, у нових концепціях гуманітаріїв-новаторів правлячі класи бачать зазвичай потенційну загрозу існуючому соціальному режиму [2]. Хоча в умовах

II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (25-26 квітня 2018 р., м. Бердянськ)

постіндустріалізму насправді реальну загрозу становлять саме наукові відкриття у сфері технічних і природничих дисциплін, які без відповідного гуманітарного супроводу здатні за хвилини знищити людство.

Погоджуючись у значній мірі з міркуваннями філософа, зауважимо, що існують більш фундаментальні причини деградації гуманітарної сфери у загальноцивілізаційному контексті. Будь-які гуманітарні соціальні інновації можуть дати результат лише у перспективі. Відтак, безпідставними є надії на розвиток цього сектору через приватний капітал, зорієнтований на отримання швидкого прибутку. Натомість джерелом і рушійною силою розвитку гуманітарної складової освіти і науки має бути громадянське суспільство, яке має спонукати державу і наддержавні загальноцивілізаційні інституції до тяглої цілеспрямованої гуманітарної політики. Слід враховувати й те, держава нерідко постає як сила, яка нівелює і спотворює розвиток гуманітарної сфери.

Такі тенденції властиві переважно для авторитарних і тоталітарних режимів, зорієнтованих на продукування і поширення у гуманітарній сфері зразків пропаганди. Однак, навіть демократичні режими у країнах зі слабким громадянським суспільством нерідко зовсім не зацікавлені у розвитку гуманітарної сфери, адже малоосвічене населення з більшою ефективністю піддається соціальному контролю та маніпуляціям. Представники владних еліт у таких країнах добре усвідомлюють, що зростання рівня гуманітарної освіти населення з необхідністю підвищує й рівень вимогливості громадянського суспільства щодо якості й ефективності діяльності державних інституцій, що неодноразово засвідчили соціальні виступи в Грузії (2003 р.), в Україні (2004-2005 рр., 2013-2014 рр.), у Румунії (2017 р.) та феномен «арабської весни» (2011 р.).

Список літератури

1. Ковтун Н. М. Криза світоглядно-ціннісних орієнтацій в ситуації транзитивності постіндустріального суспільства // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. - Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2017. - Випуск № 1 (87). - С. 32 - 36.
2. Дацюк С. Проблемні ситуації людського розвитку. - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://uamfo.org/blognews/1485860321-datsyuk-problem-situatsiyi-lyudskogo-rozvitku.html>

БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В АСПЕКТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Малихін В.А. асистент
Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна

На сучасному етапі розвитку суспільства важливу роль відіграють інформаційні системи, які все більше входять у всі сфери життя людини. Вони дозволяють нам працювати, навчатись та розважатись. Але в той же час вони працюють і з конфіденційною інформацією. На сьогоднішній день дослідження в